

Ana Grujović
ŽIVOT NA DAH

Urednik

Zoran Kolundžija

Ana Grujović

ŽIVOT
NA DAH

Roman



PROMETEJ

Novi Sad

I

KIDANJE

1.

Gotovo je zaboravila na bol u nozi slušajući Aleksandrov promukli glas. Već pola sata joj je prepričavao, do najsitnijih pojedinosti, svoje utiske sa putovanja, ovog puta uzbudljivu vožnju balonom u Kapadokiji. Ali Unu to, zapravo, nije zanimalo. Osluškivala je pažljivo ritam njegovog disanja, koji joj je neprimetno podizao i spuštao glavu. Mrak u sobi pritiskao joj je kapke i jedino bi se, s vremena na vreme, ukazao sjaj ulične rasvete kroz proreze spuštenih roletni.

Tu umirujuću tamu spavaće sobe razbila je agresivna plavičasta svetlost koja se, poput reflektora, ukazala nad noćnim stočićem. Otvorila je oči, a Aleksandrov glas je, na trenutak, utihnuo. Brzim pokretom pružio je ruku, upalio svetiljku i upravio pažnju na mobilni telefon, koji mu je obasjavao lice.

Posle nekoliko trenutaka iščekivanja čula je njegov promenjeni glas:

„Moram da krenem kući“, rekao je pomerajući Uninu glavu sa svojih grudi.

„Već?“

Ustao je i, ne odgovorivši joj, dohvatio belu košulju sa stolice.

Una ga je pratila pogledom, stisnutih usana. Znala je da ništa ne može da uradi kako bi se on predomislio. Sama je pristala da bude na drugom mestu. Iako je navikla na ove iznenadne prekide njihovih tajnih susreta – prekide koji su učestali u poslednje vreme – nije mogla da pobegne od osećanja poniženja koje ju je obuzimalo svaki put kad je, ovako naglo i grubo, prestajala da postoji u njegovim očima.

Ali nije htela ništa da mu prebaci, nije imala snage za raspravu. Ustala je sa postelje i ogrnula bademantil; čim je zakoračila levom nogom, na licu joj se ocrtala grimasa. Oštar bol, koji je prvi put osetila tog jutra u teretani, i dalje je bio tu, kao neka preteća opomena. Zaustavila se i rukom opipala mišić. Jasno je pod prstima osetila ozledu mišića; nalikovala je na tanane linije koje, pri pucanju leda, izranjaju na zaleđenoj površini jezera. Te linije su isprva neprimetne, gotovo nevidljive, a zatim se izdužuju i dostižu neobično velike razmere, poput sklupčane zmije koja otkriva svoju pravu dužinu iznenađenom posmatraču. I linije nastavljaju da se izdužuju sve dok ne razbiju glatku i skladnu površinu jezera na iskidane, razdvojene komade leda.

„Bilo bi dobro da sutra odeš kod doktora da to pogleda.“ Aleksandar je stao ispred nje, dok je zakopčavao košulju.

„Nemam kad, konferencija je sutra po podne. Sigurno nije ništa, proći će za koji dan.“

„Onda obavezno stavi led“, rekao je kad mu je telefon zasvetleo po drugi put. Pre nego što se zatamnio ekran mobilnog, Una je na njemu videla ispis: *Ljubav moja*.

Kao da joj je neko izvukao tlo pod nogama. Gledala je, bez reči, kako Aleksandar uezvereno grabi svoje stvari, navlači pantalone i hita ka izlaznim vratima stana, zastajkujući samo da obuje elegantne, lakirane, smeđe cipele. Zatim se naglo okrenuo, kao da je nešto zaboravio, vratio se do Une i spustio joj hladan poljubac na poluotvorena usta. Izleteo je iz stana ostavljajući za sobom reči koje je nežno izgovorio u telefon: „Halo, ljubavi? Upravo izlazim iz kancelarije i krećem kući.“

Sve se odigralo tako brzo. Zaključala je vrata i sporim korakom vratila se u postelju koja je i dalje bila topla. Sobu je ponovo ispunila tama. Sve je bilo isto kao i pre deset minuta.

Jedino nije bilo onog promuklog glasa ni ritma disanja, koji su je umirivali. Prekrila je glavu čaršavom i zatvorila oči.

Vrtela se cele noći pokušavajući da nađe odgovarajući položaj. Čim bi zaspala, odmah bi je probudio bol izazvan slučajnim pritiskom na otečenu nogu. Zatim bi se, u polusnu, prisetila Aleksandrovog naglog odlaska. Nije znala šta je više boli.

2.

Razvlačila je najlonke preko desne noge, sve do butine, vodeći računa da ih ne pocepa noktima. Zatim se nagnula ka levom stopalu, pritiskajući grudima butine, i počela da navlači čarapu na levu nogu. Glatki svilenkasti odsjaj prekrivao joj je kožu. Povlačila je, dobro uvežbanim pokretima, providni elastični materijal naviše. Zatim je zastala, osetivši da se oko otoka, poput nevidljivog obruča, stežu tanane niti svile za koje je, na trenutak, pomislila da su bodljikave žice. Ispustila je čarapu i zarila nokte u dušek kreveta.

Sačekala je nekoliko minuta da bol umine. Glava joj je pala kada ju je ponovo preplavio osećanje otuđenosti, nepripadanja sopstvenom životu. Već neko vreme imala je utisak da je izašla iz svog tela i pretvorila se u robota koji neprekidno nekuda žuri, trči, bez mogućnosti da predahne. Lebdela je u tamnom, hladnom prostoru, dok je tonula ka nepoznatim dubinama, od čijeg su rastućeg pritiska pucale, jedna po jedna, niti njenog krhkog bića. „’Ajde, Una, izdrži još danas“, čula je zapovednički glas u glavi, „pa nisi se toliko borila da sad propustiš najbitniji događaj.“ Otrgla se od želje da spava narednih nedelju dana: brzim pokretom navukla je najlonke do struka i izletela iz sobe, kao da je htela da pobegne od ovog neprijatnog trenutka.

Izdržala je čitavu konferenciju kao disciplinovan vojnik. Hodala je podignute brade, sigurnim korakom, i to u cipelama sa visokom potpeticom. Imala je usku crnu haljinu, koja joj je isticala vitku liniju. Oko vrata je stavila srebrnu ogrlicu, a na lice neprobojnu masku diplomatije. Nije imala izgled povređene, već jake žene. Samo je Aleksandar, koji je sedeo u prvom

redu, uočio zadebljanje na Uninoj levoj nozi dok se, odlučnim korakom, pela kratkim stepenicama do govornice.

Nije zastala ni dok je držala govor, u sali punoj radoznalih pogleda, o prednostima novouspostavljene saradnje između Agencije za razvoj malih i srednjih preduzeća, za koju je radila, i jedne međunarodne finansijske organizacije sa sedištem u Ženevi. Posle zvaničnog dela konferencije, ti pogledi su se prikovali za nju. Nepoznata lica kružila su oko nje, poput gladnih ajkula koje su nanjušile krv, drsko zahtevajući da im lično omogući, kao da stvarno ima tu moć, da dobiju finansijsku pomoć od novog inostranog partnera.

Među okupljenima ugledala je Aleksandrovo lice; približavao joj se vrteći lagano penušavu tečnost u uskoj providnoj čaši.

„Moje čestitke. Stvarno si talentovana za držanje javnih govora.“ Zastao je i otpio gutljaj šampanjca. „Ne postoji niko ko bi bolje predstavio novi projekat! A i dobro je da si uskočila da zameniš Despota.“

Despot. To ime joj je odzvanjalo u ušima već dugo. Isuviše dugo. Uninim licem prešla je senka neprijatnosti. Počela je da brzim pokretima okreće srebrnu narukvicu oko levog zgloba. U trenutku joj se zamutilo u glavi; morala je da se iščupa iz ove gužve, bar nakratko.

Okrenula se bez reči, provukla kroz okupljene do izlaza iz sale i gurnula ramenom teška drvena vrata. Našla se ispred ogromnih metalnih kutija, naslaganih na kolica, koje je gurao pogrbljeni tehničar. Zakoračila je unazad kako bi izbegla udarac, oslonivši se svom težinom na levu nogu. Zateturala se; tehničar je pritrčao u pomoć; pridržavao ju je dok nije sela na stolicu.

Pokušala je nekoliko puta da se osloni na levu nogu, ali bezuspešno. Težina kamenja u mišiću primoravala ju je da nastavi da sedi.

3.

„Ne mogu da hodam.“ Sedela je, izuvena, ispred sale za konferenciju.

„Nimalo?“ Aleksandar je spustio čašu na sto; na prstu mu je blistala burma.

„Pa, mogu da skakućem na desnoj nozi, Aleksandre.“ Pogledala ga je oštro. „Imam kamenje u nozi, rekla sam ti.“

„Dobro. Nemoj da se nerviraš. Zvao sam ti taksi.“

„Nećeš sa mnom kod doktora?“ pitala je dok je uvlačila levo stopalo u cipelu.

„Ne mogu. Imam još nekoliko sastanaka. 'Ajde, ispratiću te. Osloni mi se na ruku.“ Vrteo je glavom dok joj je pomagao da ustane. „Una, Una, a lepo sam ti još juče rekao da odeš kod doktora. I što nosiš te visoke štikle?“

Polu sata kasnije skidala je čarape iza sivog paravana, one iste svilene koje su, nešto ranije, učinile njene dugačke noge senzualnim. Sada, u ovoj maloj zagušljivoj ordinaciji, iščezla je ne samo Unina ženstvenost već i sva njena snaga. Legla je, premorena, na ležaj i počela da diše duboko, čekajući da doktor završi unošenje podataka u izveštaj.

Kada se okrenuo ka njoj, pogledala ga je pravo u oči. Nije morala ništa da kaže. Strah joj se video u pogledu. Doktor je privukao stolicu, upalio ultrazvučni aparat i namazao Uninu levu nogu hladnim providnim gelom. Sedeći okrenut ka monitoru, počeo je da prelazi ručkom aparata preko povređenog mesta, dok je Una pokušavala da mu odgonetne misli. Zavrteo je glavom i odštampao crnobelu sliku.

„Vidite ovu ovde crnu prazninu?“ Olovkom je pokazao duguljastu crnu oblast na slici, ispod jedne bele linije. Una je klimnula glavom.

„E, baš tu ste pokidali mišić. Vidite da se odvojio od ove bele linije. To je opna mišića. Uputiću vas kod fizioterapeuta. Preporučujem najpre elektroterapije. Posle toga fizikalne vežbe. I morate mirovati.“

„Ne mogu ni na posao?“

„Morate mišiću dozvoliti da diše. Isuviše ste ga forsirali.“

„Koliko traje oporavak?“

„Od dva meseca do šest meseci.“

„Od dva meseca do šest meseci?“ povisila je ton. „Pa šta da radim toliko dugo kod kuće?“

„Morate biti strpljivi. Treba vremena da se mišićna vlakna opet povežu.“

„Ne razumem, doktore. Zašto toliko dugo? Kad se kost polomi, zaraste za mesec-dva.“

„Da, tako je, ali brže zarasta polomljena kost nego pokidani mišić.“

Una ga je gledala zbunjeno.

Zatim se uspravila na ležaju, začuđeno osmotrila levu nogu i promrmljala sebi u bradu: „Baš sam baksuz. Da sam bar imala sreće i polomila kosku...“

4.

Nije znala šta će sa sobom od dosade. Nije mrdala iz kuće već nedelju dana. Radovala se svakoj Aleksandrovoj poseti. Sada je stajao nasred njene dnevne sobe, kao glumac na pozornici. Una je gledala tog visokog krupnog muškarca proređene crne kose, kako korača po sobi dok žvaće žvaku i mlatara rukama.

„Da li možeš da veruješ da su me sinoć kaznili za vožnju u pijanom stanju?“

„Šokirana sam. Gde si bio?“

„U Savamali. Otvoren je novi klub restoran ‘Radost’, odmah pored klubova ‘Ludost’ i ‘Mladost’.“

„Da, da, čula sam. I kakvo je to novo mesto?“

„Odlično. Bilo je prepuno.“ Aleksandar je govorio brzo ne primećujući da se Una uzvrpoljila. „Svirao je jedan novi bend. Stvarno su dobri!“

„A sa kim si tamo bio?“

„Sa društvom iz škole. Ne znaš ih.“ Odmahnuo je rukom. „I tako mene zaustavi policajac na prvom semaforu! Nije stigao ni motor auta da mi se zagreje. Ja lepo stanem. Dobro, priznajem, malo sam popio, ne mnogo. Razgovor je tekao ovako, dakle, zaustavlja me policajac i pita:

‘Gospodine, da li ste pili?’

‘Nisam.’

‘Baš ništa? Celo večer? Sada je dva sata posle ponoći.’

‘Ništa.’

‘A gde ste bili?’

‘U klubu.’

‘U Savamali?’

‘Da. Tu blizu. U *Radosti*.’

‘Gde se tačno nalazi taj klub?’

‘*Radost* je pored *Ludosti*.’

‘Baš pored *Ludosti*?’

‘Da.’

‘Je l’ ti to mene zavitlavaš?’

‘Ne, govorim istinu. I *Radost* i *Ludost* su tu iza ćoška. Pored *Mladosti*.’

‘Izađi iz auta.’“

Una nije mogla da prestane da se smeje.

„Da li možeš da veruješ? Morao sam da se šetkam po beloj liniji i da duvam u alko-test. Ovako, vidi.“

Seo je pored nje, naduvao obraze i napravio veliki balon od žvake, dok se dnevnom sobom širio miris zelenih jabuka. Aleksandar se zajapurio; i dalje je duvao, kao da želi da ispuni čitavu sobu tim balonom, koji je rastao i rastao.

I onda je balon jednostavno nestao.

5.

Isto tako je, tri dana posle ove predstave, nestao i Aleksandar.

Te večeri iščekivala je njegov dolazak. Približila je upaljač fitilju male bele sveće na stolu i svetlost plamena zaigrala je na okruglim vinskim čašama u koje je nasula Aleksandrovo omiljeno vino, „La Terre Promise“. Trebalo je da stigne svakog časa.

Ali nije došao ni pola sata posle dogovorenog vremena, niti je odgovarao na telefonske pozive. Ponovo ga je pozvala, bez odgovora. Poslala mu je poruke, ali ostale su neisporučene.

Sat kasnije još jedanput ga je pozvala i čula poznati ženski glas: „Broj koji ste pozvali trenutno nije dostupan.“

Nije se javio ni uveče.

Ni sutradan. Ujutro posle njegovog tajanstvenog nestanka, proverila je kod sekretarice da li je otvorio bolovanje. Ko zna, možda je imao saobraćajnu ili neku drugu nezgodu ili mu se možda pokvario telefon. Ali saznala je samo to da je uzeo slobodne dane.

Una je besno bacila telefon na pod i zagnjurila lice u jastuke. Nestao je iz njenog života. Imala je utisak da sve sanja. Nemoguće da se ovo dešava. Pa u pitanju je Aleksandar, njen Aleksandar!

No, stvarnost se, uprkos Uninom otporu i neverici, nije menjala. Aleksandar je izišao iz njenog života isto kao što je u njega ušao: sigurno, promišljeno i bez osvrtnja.

Nije zaslužila da je izbacila iz svog života ovako naglo i grubo, kao da se ništa nije desilo između njih. I povrh svega, nije

mogla da ode u kancelariju i suoči se sa njim kako bi dobila od njega zasluženom i toliko potrebno objašnjenje.

Pa šta si drugo očekivala? – prekorevala je samu sebe. Zнала si da je oženjen. I dalje je čitala prepisku sa Aleksandrom sačuvanu u mobilnom. Već je znala napamet svaki SMS. A onda bi opet prebacivala sebi što se upecala u zamku veze s oženjenim muškarcem, što nije imala snage da je izbegne. *A ni pameti*, začula je kraj misli u glavi.

Proveravala je redovno njegov profil na Instagramu. Dani-ma nije bilo ničega novog, sve dok se jednog popodneva nije ukazala slika nasmejanog Aleksandra kako ispija vino na plaži sa suprugom. Zumirala je posudu za led i ugledala nalepnicu na boci: „La Terre Promise“.

Nije mogla da se zaustavi, morala je da vidi svaku pojedini-nost. Žena na slici nije delovala onako kako ju je Aleksandar često opisivao; nije izgledala ni dosadno ni naporno, baš na-protiv. Analizirala je i dalje tu sliku tražeći na njoj neki tajni znak koji će joj pomoći da shvati celu situaciju. Ali jedino što je uočila na preplanulom licu ove privlačne žene, sa krupnim naočarima za sunce i slamnatim šeširom širokog oboda, bilo je zadovoljstvo.

Una je, kao hipnotisana, isključila kompjuter. Na ugašenom crnom monitoru pred njom ukazalo se lice napuštene, uplakane žene.

6.

Posle Aleksandrovog odlaska, Uni se činilo da je vreme stalo – dane je provodila sakrivena ispod ćebeta na kauču. U toj naizgled praznoj dnevnoj sobi, jedino bi se, s vremena na vreme, pomolila tanka ruka ispod ćebeta, koja opipava predmete na stolu sve dok ne prepozna oblik daljinskog upravljača ili ne oseti mekoću papirnatih maramica, a zatim se povlači nazad u skrovište.

Slepoočnice su joj bubnjale od glavobolje. One iste, uporne, jake glavobolje koju je prvi put osetila tog petka, pre otprilike tri meseca (koliko je trajala i veza sa nestalim Aleksandrom), kada je, sedeći za kancelarijskim stolom prekrivenim rasutim dokumentima, spajalicama i časopisima u providnoj foliji, grizla usnu dok je zurila u monitor. U toj praznoj kancelariji, kroz čije su otvorene prozore klizili poslednji zraci dnevne svetlosti, Una je gledala kako pristižu mejlovi, kao da nikada neće prestati. *Ne znam šta je sa ovim čovekom. Kao da sedi ispred kompjutera i vreba priliku da me kritikuje i ponizi.* Na čelu joj se ukazala bora između obrva, dok joj je lice osvetljavala plavičasta svetlost monitora. Svi mejlovi bili su od istog pošiljaoca, njenog direktora Despota Despotovića.

„Nemam vremena za sastanak sa tobom.“

„Opet si zloupotrebila svoj položaj za sopstvenu promociju.“

Ukoliko bi odgovorila na neku od tih poruka, odmah bi stigao novi Despotov mejl:

„Da li si završila dnevne izveštaje za ovu nedelju? Nadam se da ovog puta neće biti profesionalnih propusta.“

„Završi ih sam i skini mi se s vrata“, htela je da mu odgovori, ali su njeni dugački tanki prsti ostali da lebde iznad tastature, kao da su ih zadržavali neki nevidljivi konci. Umešto toga, posegnula je u fioku i izvadila kutiju aspirina, dok je pokušavala da nađe razlog za ovoliki neopravdani pritisak i nepodnošljivu neprijatnost.

Glavobolja je, međutim, nije napustila ni sutradan, bila je još jača tog subotnjeg jutra. Ne skidajući pidžamu, ustala je iz postelje, iscedila pomorandžu i konačno rascepala foliju sa omiljenog časopisa „Mari Kler“. Listala ga je polako, zagledajući boje, naslove, reklame. Zaustavila se na članku o uspešnim preduzetnicama.

Ali reči teksta nisu joj dopirale do svesti. Videla je jedino Despotove zapovesti, bile su joj kao urezane u mozak. Nije mogla da ih se otrese. Uporno se trudila da ljubaznošću predupredi njegove nove napade, poput boksera koji trčkara po ringu kako bi izbegao udarce fizički jačeg protivnika. Plašila se da ne ostane bez posla. I ko bi joj poverovao da se njen direktor, taj prijatan čovek koji joj je poslednjih godinu dana davao prijateljske savete i koga je poštovala, čak i doživljavala kao oca, odjednom pretvorio u strogu, nepravednu i okrutnu osobu? *Možda će sve to nestati, rešiće se, valjda, nekako.*

U tom trenutku ugledala je, u gornjem levom uglu telefona, zelenu tačku. Zasvetlela bi nekoliko časaka, nestala, a zatim bi se opet pojavila, kao neka opomena. Nije se ni potrudila da pročita poruku. Nije bilo svrhe; i ranije joj Despot nije davao mira ni vikendom.

Duboko je udahnula i ispružila se na podu dnevne sobe kao da želi da bude bliža zemlji; da iz nje crpe snagu koja ju je napustila. Želela je da pobegne, da se udalji od vrtloga tih neprijatnih poruka, Despotove agresivnosti, od premora i stalne užurbanosti. Da povrati normalan ritam života, da čuje svoje

misli, uživa u čitanju, kafi, muzici, jutarnjim običajima, ali ništa od toga nije bilo moguće.

Život joj se pretvorio u stalan rad, pravdanja, proveravanja svake reči pre slanja mejla da, sačuvaj bože, ne uvredi Despota ili ne izazove kod njega neku sumnju, povod za nove optužbe. Svakodnevno ju je pratio oblak njegove okrutnosti; nije mogla da ga se otrese.

Dok je Una ležala nepomično na podu, izgledalo je da je prestala da diše. Sve više ju je obuzimao utisak da lagano tone. Na trenutak, a da ni sama nije znala zašto, prisetila se početka priručnika o ronjenju na dah; knjige koju je još na početku studija dobila na poklon od kolege i prijatelja Marka.

Ronjenje na dah boravak je pod vodom između dva duboka udisaja; putovanje u nepoznato. Zadržavanje daha usporava rad mozga, koji je, u brzom ritmu svakodnevice, preopterećen informacijama i hiperaktivan; stalno upija poruke preko telefona, novina, kompjutera, televizije, radija, reklama na otvorenom. Dugotrajna hiperaktivnost dovodi do hroničnog zamora i stresa, do takozvanog efekta „izgaranja“.

Za uspeh je najvažnija mentalna stabilnost, jer se borite protiv nečega što nije prirodno; protiv prestanka disanja.